

Published Online: 2025-06-30

Published Print: 2025-06-30

LUKÁCS Olga¹:

D. Dr. Gálffy Zoltán **(Mezőbánd, 1924. október 6. – Kolozsvár 2013. október 15.)**

Néhány életrajzi adattal kezdem a sokunk által szeretett és nagyra becsült mentorunk, D. Dr. Gálffy Zoltán teológiai professzor méltatását. Élete végéig büszkén vallotta származását és születési helyét, Mezőbándot, ahol 1924. október 6-án látta meg a napvilágot. Ő maga is úgy vélte, hogy már a születési dátuma is a történelmi hivatásra predestinálta, amelynek családi tradíciója volt. A 96 évet megélt nagymamája mesélte, hogy a dédapját is 1849. október 6-án végezték ki Marosvásárhelyen, és benne látja az apja örökségét. Kisnemesi, vitézi család volt a Gálffy, és ő mindvégig büszke volt a család címerére, amelyet az íróasztala fölé helyezett.

¹ Egyetemi professzor, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar; e-mail: olga.lukacs@ubbcluj.ro

A Marosvásárhelyi Református Kollégiumban érettségizett, 1945 és 1951 között magyar nyelv és irodalom szakon szerzett bölcsészdiplomát a kolozsvári Bolyai Egyetemen, ezzel párhuzamosan pedig lelkipásztori képezést a Theológiai Fakultáson. Emlékezetes volt a teológiai felvételi, mert épp befejezte, amikor arról értesítették, hogy édesapja hirtelen elhunyt. Édesanyja és nagymamája segítettek a további tanulását, amelyről mindig olyan hálással beszélt, s az egyedül a helyüket megálló asszonyokról mindig nagy elismeréssel volt. Egyetemista korában 1946-ban kísérletet tett az 1923-tól havilapként induló *Iffjú Erdély* újbóli elindítására; szerkesztésében néhány szám jelent meg a régi formátumban.

A teológia abszolválása után 13 éven át volt Vásárhelyi János püspök személyi titkára, előjárója halála után pedig a Kolozsvári Teológiai Intézetben 1950-től kezdett munkálkodni főkönyvtárosként. Tanári pályafutását 1969-ben kezdte a Teológián, amikor megbízatást kapott a héber nyelv tanítására, ill. a latin oktatását is rábízták. 1974-től a protestáns egyháztörténelmet oktatta előadótanári minőségben. Ebben az évben védte meg az *Isten neve az Ószövetségben* című doktori dolgozatát is, bizonyítva jártasságát a biblikateológiában. A Westfalai Wilhelms Universitaeten a Diakonisches Werk ösztöndíjasaként töltött egy évet. 1984-től 1995-ig professzori ranggal tanított, nemcsak egyetemes egyháztörténelmet, hanem többek között latin és német nyelvet, egyházjogot, egyházi statútumot és ökumenét is.

Gálfy Zoltán a Kolozsvári Teológia harmadik tanári nemzedékéhez tartozott, amelynek az 1948 és 1989 közötti években, a kommunista átrendeződés és uralom, az egyre szigorúbb ellenőrzések és megszorítások terhe alatt kellett megtalálnia a megmaradás módját, és képeznie a lelkesnemzedékeket. Gálfy Zoltán professzor mindig jegyzetelt. A hallgatókról is feljegyzést írt. Minden hallgató számára meghagyott két oldalt azokban a kockás füzetekben, amelyek 1996-ban a Kar titkáráként a kezembe kerültek. Megengedte, hogy belenézzek. Főleg arra voltam kíváncsi, hogy rólam mit írt. De rajtam kívül még néhányat megmutatott: ilyesmik voltak hallgatókhoz bejegyezve: rőt szakáll, az apját ismerem, nagyon jól tudja az anyagot, nem tanult, blöfföl, esze van, de lusta... Napjainkban egy magára adó iskola sokkal többet és részletesebben írja le a kisiskolások tanulási fejlődését, kompetenciák alakulását. (A lányomnak ilyet adtak ki minden évben a Montessori, mai Talentum Iskolában.) Hova kérték Gálfy Zoltán professzor az előbb említett jelentéseit? Kik, miképp értékelték? Ismerjük, és az ezelőtt 20 évvel történt megszégyenítésének körülményét, és azt is, ahogy nem akarta elfogadni a püspökségen szervezett 80-ik születésnap-i köszöntését. Tanulság ez az utókornak. Milyen egyszerű egy ember életművét megsemmisíteni, kettétörni, megkeseríteni. Meglátásom: az dobjon rá követ, aki nem így cselekedne!

Ő avatott be az erdélyi egyháztörténelem távoli rejtelseibe, az irodalom és az antik nyelvek, a héber és a latin világába. Úgy tekintettünk rá, mint aki belát a történelem és a tudományok kulisszáinak titkaiba, miközben ő maga, a tanár – kedvessége és barátságossága mellett is – rejtélyes maradt előttünk. Amikor bejött az órára, köszöntése után körbenézett és azt követően leszegte a fejét, és az üres katedrát nézve elkezdte „mesélni” a történetet, gyakran a száraz anyagot az irodalommal fűszerezve, üdebbé téve a 2 x 45 percet. Az évszázadokon át sétálva nagyon sajátosan hozta közel hozzánk a távoli idők eseményeit. Az előadásain az volt a benyomásunk, hogy a szemhéja alatt van egy képernyő, és abban látja és mondja el az eseményeket, a történelmi személyiségeket, s mindazt, ami velük esett, mintha ő maga szem és fültanúként lett volna jelen az eseményeken. Hangja, arca, mozdulatai, járása, előadási módja nagyon sajátos volt. Gyakran úgy beszéltünk róla, mint egy két lábon járó enciklopédiáról. Egyházi eseményeken, konferenciákon olyan magával ragadóan tudott előadni, hogy csalódottak voltunk a befejezéskor, mert varázslatos volt a nagy tudása. Többek között ezért is volt olyan sajátos és emlékezetes színfoltja a tanári karnak. A bibliaóráira nagyon hamar beteltek a felajánlott helyek, hisz a bibliai témák körül is nagy tudományos, érzelmi íveket tettünk. Egyénisége inkább csendes volt. A humora egyedi és a diákjai emlékezetében elevenen élnek a róla szóló anekdoták, a kedves fiú megszólítása, ha épp elfelejtette a diák nevét. Vagy a szállóigévé vált „pontos fiú, mondjon egy kedves órát”, vagy ahogy a folyósóra érkezve még nyitott esernyővel sétált, s a kérdésre: „Professzor úr esik az eső?” az ablakon kinézett, lehúzta az esernyőt, és csak annyit mondott: „Már nem esik.” – mindezt pedig mosolyogva, derűsen. Maga is gyakorolta azt, amit gyakran mondott: amíg mosolyogsz, addig nem kell magyarázkodni. Akkor is csak mosolygott, amikor eltévesztette az évfolyamot, bement, s elkezdte lelkesen magyarázni az anyagot, és amikor felnézett, csak ennyit mondott: „Elnézést, maguk nem az az évfolyam.”, és kiment.

Emlékezetes volt az 1989-es ifjúsági labdarúgó világbajnokság. A meccs miatt az évfolyam meglógott az órájáról. Ő szó nélkül hagyta. A következő héten megtartotta az első órát, és szünetre ment; a kalapját a katedrán hagyta. A második óra vége előtt bement. Vette a kalapját, és az elképedt hallgatóknak, sportos eleganciával csak ennyit mondott: „Kedves fiúk 1:1.”

Szépirodalmi tájékozottsága, a művészetek iránti rajongása a teológusok Önképzőkörére is hatott. És hatott nagy bölcsessége megannyi hallgatóra, akik sorban álltunk nála, hogy tanácsot adjon, vagy megbeszélhessük vele a lelki, teológiai problémáinkat.

Egyháztörténelmi és egyházjogi ismereteivel és a Kánonjogi Bizottság elnökeként jelentősen hozzájárult egyházunk új Kánonjának megszerkesztéséhez. Nagy tudása és diplomáciai jártassága miatt, Csiha Kálmán püspök mellett, ő volt a szürke eminenciás.

1992-től az Erdélyi Református Egyházkerület vezetőségének döntése alapján az akkori Református Didaktikai Kar dékánjának nevezték ki, s ketten, Csiha Kálmán püspök támogatásával állami keretekben a BBTE-n alakították ki a református vallásánárképzés új arculatát. Az egyetemi vezetőség mindig nagy tisztelője volt a dékánnak, s 1999-es nyugdíjba vonulásakor az örökös tiszteletbeli dékán címmel tüntették ki.

Lendületessége 80 éves korában kezdett lankadni, és ehhez hozzájárult becsületének a megcsorbítása is. 82 éves korában azt mondta nekem, hogy a 80-as évszám számára egy nagy szakadék volt. A világtól visszahúzódt, a családjá körében talált örömet, három lányában, azok családjában és öt unokájában.

Ő maga választotta ki gyászjelentésére az Igét, mely mottója is lett: „Meddig, Uram? Örökre elrejtőzöl; és haragod, mint a tűz? Jusson eszedbe, nekem mi az élet; mely hiábavalóságra teremtetél minden emberfiát!” (Zsoltárok 89,47–48).

A 80. születésnapjára összeállított emlékkönyv első oldalain Lészai Lehel kollégánk ezeket a sorokat írta:

„Amikor életrajzot írunk, dátumokra, adatokra próbálunk építeni, s ezekkel azonosítjuk azt a személyt, akit tisztelünk, vagy akinek emléket állítunk. De az élet határtalanul több és bonyolultabb egy csokorny adatnál, amely rideg és élettelen marad a baráti képszerűség, a mosoly, a szerető ölelés, az időben mondott jó szó nélkül. De akármilyen közel is kerülünk egy személyhez, sohasem fogjuk őt úgy ismerni, mint ahogy Teremtője ismeri, aki Atyai kitárt karokkal várja és fogadja olykor tékozló, de mégis édes fiát.” (Lészai Lehel (2004): Gálffy Zoltán életrajza. In: uő (szerk.): *Emlékkönyv Gálffy Zoltán 80. születésnapjára*. Kolozsvár, Erdélyi Református Egyházkerület. 6–7.).

Adorjáni Zoltán írt róla nekrológot a *Református Szemlében*, amely annyira találóan, amolyan Gálffyan, a kedvenc költője, Ady margójára fogalmazza meg az ő elköltözését:

„Egy hűvös estén, amikor belep a homály, és hol megborzone a lélek, hol meg tűzben ég, a sötétben Isten rejtőzik. Tudja, hogy mily mulandó az emberi élet, és hogy mit ér az (Zsolt 89,47–48); s amikor már szavunk sincs, se panasz, sem lázadás, sem akarat, csak gyermeki bűnbánat, csak alázat, csak rászorultság, és talán az utolsó mélyet sóhajtk, Ő hajol le, és »csöndesen és váratlanul«, »néma, igaz öleléssel« (Ady Endre: *Az Úr érkezése*) karolja át édes gyermekét.”

Utólag is köszönettel tartozunk Dr. Gálffy Zoltán dékánnak, egyetemi és teológiai professzornak mindazért, amit hallgatóiért, karunkért és egyházunkért tett.

Legyen emléke méltó! Legyen emléke áldott!